

Professional performance van artsen

**Professional performance
van artsen**
Tussen tijd en technologie

Kiki Lombarts

2010
Uitgevers

© 2010 Uitgevers, Rotterdam 2016

Eerste druk, 2014

Tweede, geheel herziene druk, 2016

Redactie: Janneke Wolters, Amsterdam

Vormgeving omslag: Andrea Göbel art direction & design

Vormgeving en opmaak binnenwerk: CO2 Premedia bv, Amersfoort

Druk: Ten Brink, Meppel

2010 Uitgevers ontwikkelt professionele en educatieve informatie-producten voor professionals en studenten in de gezondheidszorg en de sector sport, bewegen en gezondheid.

info@2010uitgevers.nl | www.2010uitgevers.nl

2010 Uitgevers is een multimedia uitgeverij. Veel uitgaven zijn online verrijkt met beeld, geluid of aanvullende informatie.

Meer informatie: www.2010uitgevers.nl/uitgaven.

Aan de totstandkoming van deze uitgave is de uiterste zorg besteed. Voor informatie die nochtans onvolledig of onjuist is opgenomen, aanvaarden auteur(s), redactie en uitgever geen aansprakelijkheid. Voor eventuele verbeteringen van de opgenomen gegevens houden zij zich gaarne aanbevolen. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van reprografische verveelvoudigingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-pro.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

ISBN 978 94 90951 30 6

NUR 870

Inhoud

Voorwoord bij de tweede druk	7
Inleiding	9
Zelfregulering.....	13
Professionele waarden.....	16
Professional performance.....	22
Tussen tijd en technologie.....	24
De drie pijlers van professional performance	29
Continu streven naar excellentie.....	30
Handelen vanuit medemenselijkheid	47
Rekenschap geven van het eigen functioneren.....	57
Tot besluit.....	68
Nawoord	70
Referenties	77
Over de auteur.....	86

Voorwoord bij de tweede druk

De eerste druk van het boek *Professional performance van artsen. Tussen tijd en technologie* was een bewerking van de oratie die ik op 3 oktober 2014 uitsprak ter aanvaarding van mijn leeropdracht 'Professional Performance' aan de Universiteit van Amsterdam. Deze tweede druk volgt de lijn van het betoog zoals ik beschreven heb in de eerste editie.

Wel heb ik een aantal argumenten in dit boek nader uitgewerkt en aangevuld met recente literatuur. Voorbeelden hiervan zijn de kritische beschouwing over het gebruik van competentie modellen in de opleiding en het kwaliteitsbeleid van medisch specialisten, en de passages over het (bedreigde) welzijn van artsen. Verder benadruk ik de actualiteit van mijn gedachtegoed door in deze tweede herziene druk aandacht te besteden aan actuele (maatschappelijke) ontwikkelingen en nieuw wetenschappelijk onderzoek.

In reactie op mijn inaugurele rede en (de eerste editie van) het daarop gebaseerde 'roze boekje' werd me meermaals de vraag gesteld hoe de inzichten te vertalen

naar de klinische en opleidingspraktijk. Het afgelopen jaar heb ik hierover met veel artsen van gedachten gewisseld. Van een aantal van hen heb ik mogen optekenen hoe zij het onderwerp van dit boek geïntroduceerd hebben bij hun collega's, aijs of studenten, en hoe dit heeft geresulteerd in een aangescherpte kijk op en benadering van professional performance in de praktijk. In het herziene nawoord leest u ter inspiratie hoe zij werk(t)en aan ons gedeelde ideaal: dokters met een koel hoofd en een warm hart.

Kiki Lombarts

April 2016

Inleiding

De waarde van de medische professie wordt ontleend aan het niveau van functioneren van de leden van die professie: artsen. Op basis van ruim twintig jaar ervaring met en onderzoek naar artsen durf ik te stellen dat goed functioneren van artsen zich toont in het voortdurend streven naar excellente zorgverlening, het handelen vanuit medemenselijkheid en het afleggen van rekenschap over het eigen functioneren. Ik zal in dit boek deze drie pijlers of steunpilaren van *professional performance* van artsen bespreken. Ik zal verhalen dat de professie in het neerzetten van deze drie pijlers soms is tegengewerkt, soms is doorgeschoten en soms is tekortgeschoten. Ik zal betogen dat het noodzakelijk is dat de professie deze drie pijlers, alle drie, erkent, voortdurend verkent en vertaalt naar de medische opleiding en praktijk. En naar het beleid ter bewaking en bevordering van de kwaliteit van de patiëntenzorg. Bovendien zal ik bepleiten dat de drie pijlers geworteld moeten zijn in de waarden van de professie. Dit op straffe van het verlies van het vertrouwen van patiënten in hun dokters. En daarmee op het verlies

van de professionele status van medici, inclusief de daarbij behorende rechten en beloningen.

Zo, de toon is gezet. En vrees niet, dit wordt niet een doemlezing over de teloorgang van de medische professie. Feit is immers dat de Nederlandse gezondheidszorg al jaren tot een van de beste ter wereld behoort ⁽¹⁾. Dat is voor een belangrijk deel te danken aan de prestaties van artsen. Ik heb groot respect voor de geneeskunde en haar beoefenaren. Ik ben onder de indruk van het enorme tempo waarin nieuwe medische kennis (dagelijks) wordt gegenereerd en van de vooruitgang die de afgelopen honderd jaar is geboekt in termen van verbeterde uitkomsten van zorg. Ik ben ook onder de indruk van de toewijding waarmee vele artsen die ik in de voorbije 25 jaar heb ontmoet, zich inzetten voor het bieden van goede zorg aan hun patiënten, en voor het bevlogen overdragen van hun kennis en ervaring aan de jongere generaties, onze toekomstige dokters.

Maar dat laat onverlet dat de medische professie, als professie, onder druk staat. Daarmee bedoel ik dat de artsenstand het risico loopt het vertrouwen van de samenleving in zijn integriteit, geloofwaardigheid en deskundigheid te verliezen. Een professie zijn betekent in hoge mate politiek actief zijn, want het vertrouwen van de samenleving in artsen moet voortdurend worden bevestigd of zelfs heroverd. Het vertrouwen wordt zwaar

geschaad door mediaberichten over disfunctionerende en immoreel handelende artsen, zelfs als dit gedrag maar heel zelden voorkomt. De publiciteit rond de casus dr. Ernst Jansen Steur,^{1,2} helaas de bekendste arts van Nederland, ondermijnt het vertrouwen in de *gehele* medische professie. Uitgaande van zorgvuldige media-verslaggeving, kunnen we dat de media niet aanrekenen. Het is immers de beroepsgroep zelf die Jansen Steur heeft geselecteerd en opgeleid, heeft toegelaten tot de artsengemeenschap én de kwaliteit van deze collega regelmatig heeft gecontroleerd. En toch kon onder haar auspiciën deze collega gedurende enkele

- 1 Ex-neuroloog Ernst Jansen Steur (JS) werd verdacht van 21 strafbare feiten waaronder het aanbrengen van zwaar lichamelijk en geestelijk leed door verkeerde diagnoses en behandelingen bij acht patiënten, het tot zelfmoord brengen van één patiënte, en diefstal, verduistering en valsheid in geschrifte. 40 patiënten deden aangifte tegen JS. Een speciaal politieteam deed onderzoek naar JS en verzamelde ten minste 135 klachten tegen JS. Op 11 februari 2014 werd hij veroordeeld tot een onvoorwaardelijke straf van 3 jaar. Op 18 juni werd hij alsnog in hoger beroep vrijgesproken voor de medische delicten, op grond van verminderde toerekeningsvatbaarheid ten tijde van de gemaakte fouten. Hij werd wel veroordeeld voor verduistering en valsheid in geschrifte. De casus JS werd eerder 'de grootste medische strafzaak ooit in Nederland' genoemd.
- 2 Elk land kent (helaas) zijn eigen schandaaldokter. In het Verenigd Koninkrijk is het huisarts Harold Shipman (dr. Death), die gedurende de 25 jaar van zijn praktijkvoering ten minste 215 patiënten doodde. Hij werd meerdere malen tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld. In de Verenigde Staten werd hematoloog dr. Farid Fata veroordeeld tot 45 jaar gevangenisstraf voor het onterecht toedienen van cytostatica bij ruim 550 patiënten.

jaren schade berokkenen aan patiënten. Logisch dus dat het dissonante gedrag van één lid van de professie de gehele professie wordt aangerekend.